
THE SHOES
FERDINANDO

GILLETTE-MAN, DE SCHOENEN

THE FAMILY · 02

WAT IS HET VERSCHIL?

Het was 10 november 1984, 9.30 uur. Mijn vader opende de deur van mijn slaapkamer, liet het licht binnen en zei: “Nando, de carabinieri staan voor de deur en vragen naar jou. Wat heb je verdomme gedaan?”

“Papa”, zei ik, “maak je een grapje? Laat me slapen. Ik ben vanochtend laat thuisgekomen. Melania heeft me gisteren gesloopt.”

“Wie is in godsnaam Melania? Haal je kont van bed, was je gezicht, kleed je aan en kom hier. Praat met ze en zoek uit wat ze willen.” “Goed, ik kom eraan.”

Wachtmeester Posca en onderbrigadier Patanè controleerden mijn identiteitskaart en zeiden toen: “Als u zich op 17 november niet meldt bij de Pantsertroepenschool ‘Ferrari Orsi’ in Caserta om uw dienstplicht te vervullen, vaardigt het militair Openbaar Ministerie morgenochtend vroeg een arrestatiebevel uit. Dan komen we u halen en brengen we u naar de gevangenis.”

Ik keek ze aan en zei: “Wilt u een koffie? Ik ben net wakker. Ik ben zo terug, dan kunt u me de tweede helft van deze film vertellen. U bent grappig, dat moet ik zeggen.”

Mijn vader gebaarde naar de militairen dat ik niet goed bij mijn hoofd was, en ze wachtten even. Toen ik uit de keuken terugkwam, vroeg ik of ik een oproepkaart had moeten krijgen. Ze hadden een

ontvangstbewijs, ondertekend door mijn moeder, die op dat moment op haar werk was.

Zonder nog een seconde te verliezen bood ik mijn excuses aan voor het misverstand en verzekerde ze dat ik er op de dag zou zijn, klaar om die kleren aan te trekken die je twaalf maanden draagt tot ze verlopen als yoghurt.

Ik maakte me klaar. De avond dat ik vertrok, nam mijn vader afscheid met een zwaai van zijn arm. Toen ik hem vroeg iets toe te voegen aan mijn paar lire — wat vandaag zo'n tien euro zou zijn — zei hij: "Doe er zuinig mee. Je krijgt 60.000 lire per maand. Daar moet je van leven."

Mijn moeder deed alsof ze sliep en gaf geen antwoord. Om 23.45 uur kwam mijn vriend Oreste naar mijn huis in de Fiat 850 van zijn vader — zijn vader werkte bij de spoorwegen — en bracht me naar het station. Ik begreep het gedrag van mijn ouders toen niet. Wat ze deden leek me normaal. Dat was mijn eerste echte les.

Ik kwam de volgende ochtend om 6.10 uur in Napels aan en nam toen een trein naar Caserta. Op het station vroeg ik de weg naar de kazerne en liep nog dertig minuten tot aan de poort. Ik meldde me bij de officier van dienst, die zei: "Weer een laatkomer, lichting 9/84." Ik ging een nieuw thuis binnen. Een jaar later zou ik het verlaten.

Ze stuurden me meteen naar het kledingmagazijn. Ik kreeg een rugzak, twee paar legerkistjes — een lage en een hoge — een riem, wollen sokken, twee eetketeltjes, een beker, een veldfles, een stalen doosje voor medicijnen, sportschoenen, camouflagekleding, een pet, een uitgaanstenue, een fez voor in de kazerne, twee boxershorts die zo uit de Eerste Wereldoorlog kwamen en twee

wollen hemden met lange mouwen. Ik glimlachte, nog zonder te beseffen hoe vaak die hemden mijn leven zouden redden.

Het voelde alsof ik in een film zat. Ik liep fluitend naar buiten, en een officier die me tegemoetkwam hield me staande en gaf me twee dagen straf omdat ik hem niet had gesalueerd. Het lot besliste dat ik achtenveertig uur aan mijn brits gekluisterd zou zijn, zonder iemand te zien.

Twee ochtenden achter elkaar kreeg ik latrinedienst: de wc's schoonmaken nadat 280 man hadden gescheten — en niet iedereen had het erin weten te krijgen. Ik walgde niet. Ook dat was militaire dienst. Ik moest zien en leren dat niet iedereen in dezelfde kleur schijt, en dat het niet alleen aan het eten ligt.

Na een week kwam een dienstmaat uit de buurt van mijn geboorteplaats me opzoeken. Hij heette Franco Nicolò, lichting 5/84. In het burgerleven was hij vertegenwoordiger van een wereldberoemd schoenenmerk. Hij mocht me wel. Na veertig dagen wist hij een verlof van achtenveertig uur voor me te regelen, en samen vlogen we in zijn auto naar huis. Acht uur onderweg, maar het was het waard.

Thuis vroeg mijn moeder of ik was ontsnapt. Ze had verwacht veel langer van me af te zijn. Zondag om middernacht haalde Franco me op en begonnen we aan de terugrit.

Toen ik instapte, zei hij dat ik een kan wijn van vijf liter tussen mijn benen moest houden. Die was voor zijn wachtmeester — een manier om bij hem in een goed blaadje te blijven. Tegen de tijd dat we bij de kazerne aankwamen, waren we echter dronken. We meldden ons meteen twee dagen ziek.

Toen bedreigde een officier Franco in het openbaar. Franco antwoordde: "Zodra we buiten de kazerne staan, schiet ik je neer."

De officier liet hem arresteren en voor de krijgsraad brengen. Hij kreeg zestig dagen militaire gevangenis.

Ik heb hem daar nooit meer gezien, omdat ik ergens anders naartoe werd overgeplaatst. Maar toen die tijd voorbij was, zagen we elkaar vaak in de buurt van ons werk en aten we samen, terugdenkend aan de wijn van de wachtmeester.

Hij had zelfbedieningswinkels in schoenen geopend, en de zaken gingen goed. Telkens als ik langskwam om iets te kopen, werd ik als een vorst behandeld — korting bovenop korting. Maar alleen ik wist dat hij een betere verkoper was dan ik. Ik heb er nooit iets over gezegd. Ik was al een GILLETTE-MAN.

OPLEIDINGSCENTRUM VOOR REKRUTEN

De opleiding begon: een geweer uit elkaar halen en weer in elkaar zetten, dan nog een, dan een pistool. Ze schoonmaken. Marsen, hardlopen, pauzes, de eetzaal, de noodzakelijke diensten in de kazerne, de kantine van de manschappen, die van de onderofficieren en die van de officieren.

Het was Kerstmis, negen uur ’s avonds, ijskoud. Die wollen hemden waren levensreddend, vooral toen we aan onze eerste wachtdiensten begonnen. Daarna beloonden ze ons met vijftien dagen bewaking van het kruitmagazijn. Je wassen was een luchtspiegeling. In je onderbroek kon je een parasiet niet meer van vuil onderscheiden, of een moedervlek van een luis.

De temperatuur was waanzinnig: min dertig graden. Pissen was onmogelijk — het bevroor, en je liep rond met een stalactiet van urine aan je lul. Hahahahaha.

En als je er zelfs maar aan had gedacht in slaap te vallen, riskeerde je straf en gevangenis. Het probleem was niet waar je heen moest:

we stonden daar op wacht, tussen gevangenen en munitiefabrieken.

Op een vrije avond stond ik op enige afstand van de officiersmess. Ik zag mooie, geparfumeerde vrouwen aankomen voor het bal met hun officieren, die charme en macht uitstraalden. En ik begon de moeilijkheid te begrijpen waar mijn vader op zijn tweeëntwintigste voor moet hebben gestaan, nadat hij de dienst had verlaten als kapitein bij de pantsercavalerie. TANKS. Precies de dingen die ik had moeten besturen, alleen paste ik er niet in.

Maar op een middag riep mijn compagniescommandant me bij zich voor een opdracht buiten de kazerne. Ik moest een vrouw met de auto naar Napels begeleiden. Niemand vertelde me wie ze was. Later hoorde ik het: ze was de dochter van de generaal die het bevel voerde over de kazerne.

De keuze was op mij gevallen, en niemand kon me zeggen waarom. Ik was militair; dit waren officiële opdrachten, extra betaald. Maar het geld was niet het hele verhaal.

Ze heette Carla. Achtendertig, nooit getrouwd, nooit verloofd. Mooi is nog zwak uitgedrukt — uitdagend en ondeugend, om het zacht te zeggen.

Het was mijn eerste pik-ante daad, en helemaal niet slecht. Ik hoorde dat ze me nog eens zocht, maar toen was ik al overgeplaatst naar de sportcompagnie van het leger. Ik speelde rugby en kwam later in het nationale militaire team.

DE SCHOENEN

Schoenen zijn iets waar we zelden serieus over nadenken, terwijl ze enorm belangrijk zijn voor lichaam en geest. In die tijd was het

nog belangrijker dat ze van leer waren — het enige materiaal dat je voeten droog hield en je hele lichaam liet werken.

Ik heb nooit veel schoenen versleten. Ik heb er heel weinig gehad, en ik probeerde altijd de schoenen te laten repareren die ik had. Het ging me om de functie, niet om het uiterlijk. Je kunt iedereen die je wilt een schop onder zijn kont geven met welke schoenen je maar wilt, en niemand ziet of er een designerlabel in zit.

Vandaag vraagt mijn vrouw me te stoppen bij een zelfbedieningswinkel in schoenen. Ik herinner me dat die winkel ooit van Franco was, mijn dienstmaat, en we gaan naar binnen.

Er zijn veertig jaar verstreken. Het is nog steeds hetzelfde — dezelfde indeling. Terwijl mijn vrouw haar schoenen uitkiest, geeft ze mij de dozen om vast te houden voordat ze naar de bankjes loopt om ze te passen.

Ondertussen vraagt een vrouw waar de damesafdeling is, en ik wijs haar de weg. Een heer vraagt of een bepaalde schoen er in maat 41 is, en ik zeg hem dat die maat uitverkocht is. Twee vrouwen die schoenen passen vragen mijn mening, en ik zeg dat ze er schitterend uitzien in die paren.

Mijn vrouw merkt niets. Twintig minuten lang ben ik, zonder het zelfs te beseffen, de winkelbediende geworden. Iedereen komt naar mij. De mannen antwoord ik koel en slecht, terwijl de vrouwen al mijn bewondering krijgen voor hun keuze.

De kassa raakt vol en loopt bijna vast. De eigenaar snapt niet wat er gebeurt. We betalen onze schoenen en lopen naar buiten, maar eerst vraag ik of hij Franco kent. “Ja”, zegt hij, “dat is mijn vader.” “Doe hem dan de groeten van mij.”

Als we weggaan, wijzen de vrouwen naar me en zwaaien. Mijn vrouw merkt nog steeds niets.

Het probleem komt zo'n twee uur later, als mijn dochter terug wil naar de schoenenwinkel. Daar neemt de zoon van de eigenaar me apart en zegt: "Meneer Frega, ik heb bij de kassa niets gezegd. Ik wilde niet dat de klanten het hoorden en er een scène van maakten. Papa heeft in 2021 een vreselijk ongeluk gehad, en in 2023 is hij van ons heengegaan."

Het spijt me oprecht. Ik vertel zijn zoon een verhaal dat ik met zijn vader heb beleefd, en hij omhelst me stevig, met tranen in zijn ogen.

Mijn dochter koopt haar schoenen, betaalt, en we gaan weg. Bij het afscheid roept de zoon me na: "Kom eens langs. Ik heb verkopers zoals u nodig, die gratis werken." En ik zeg: "Je hebt mijn boeken niet gedownload, hè?"

Hij glimlacht. En het leven gaat door.

Ferdinando